

I W E N T A R Y Z A C J A

parku

W O P O R O W I E

gm. Krenińskiego

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne
Inżynierów i Techników Rolnictwa
WOJEWÓDZKA GRUPA HODOWCZAWCÓW
61-712 Poznań, Al. Stalingradzka 5/9
pokój 212, tel. 517-73 w. 60

1201

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nn inw. 1204

inw. 1204 depr
BIBLIOTEKA
Urząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac.-Ogród.

INWENTARYZACJA

parku w Oporowie

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne
Inżynierów i Techników Rolnictwa
WOJEWÓDZKA GRUPA RZECZOZNAWCÓW
61-712 Poznań, Al. Stalingradzka 5/9
pokój 212, tel. 517-73 w. 60

Rzeczoznawca SITR

Wykonawca

mgr

inż. Czesław Waniowski

Weryfikator

Rzeczoznawca SITR

mgr inż. Wiesław Rola

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nn inw. 1204

Poznań 1975

M E T R Y C Z K A P A R K U - O G R O D U

1.: Adres: : miejscowość Oporowo : gmina Krzemieniewo : województwo leszczyńskie

2.: Nazwa parku: Nazwy, ani lokalnego określenia park nie posiada

3.: Rodzaj parku i stan jego zachowania: Park dworski b.zaniedbany

4.: Czas powstania: Park powstał około roku 1800. Po drugiej wojnie światowej trawniki zostały
zasadzone topolą, lipą, wierzbą, jarzębiną.

5.: Położenie parku: Od wschodu, północy i zachodu otaczają park zabudowania. Od południa park
graniczy z sadem - ogrodem.

6.: Powierzchnia parku: 3,80 ha, w tym staw 0,30 ha, w parku 2 budynki zabytkowe - dwór i oficyna

7.: Użytkownik parku: Państwowy Ośrodek Hodowli Zarodowej Garzyn, Ministerstwo Rolnictwa

8.: Czy jest w rejestrze: Tak. 12.X.1948 r. KSZ I-2a/29/48 Nr 20

9.: Istniejące dokumentacje: Plan sytuacyjno-wysokościowy 16.VI.1968 r.

10.: Przeprowadzone dotychczas remonty: Nie wykonywano prac konserwatorskich, założono rabatę z róż
i posadzono rododendrony i tamaryszek

I. Krótka analiza historyczna

1. Ewolucja układu przestrzennego

Henryk II książę śląski ustanawiając w 1310 roku powiat poniecki, wymienia w nim trzy posiadłości tej nazwy, z których tylko dwie, to jest Oporowo i Oporówko dochowały się do naszych czasów.

Oporowo jest miejscem rodzinnym Oporowskich niewiadomego herbu.

Pierwszy kościół w Oporowie pod wezwaniem św. Marcina i św. Klemensa, pobudowany był z drzewa. Gdy kościół drewniany chylił się ku upadkowi, ówczesny właściciel Oporowa Stanisław Śmigielski z Bnina pobudował w roku 1640 nowy kościół o konstrukcji szkieletowej pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP, św. Stanisława, św. Katarzyny i św. Jadwigi. Fundator kościoła uposażył także szpital dla 7 ubogich. W roku 1505 należało Oporowo częściowo do Jana Gajewskiego i Wojciecha Oporowskiego, od których je nabył Wojciech Pierwosiecki. W 1507 r. posiadał jeszcze część Oporowa Feliks Oporowski.

W 1536 roku przeszło Oporowo w ręce Sebastiana Śmigielskiego który je zastawił u Andrzeja Kurchowskiego.

W roku 1580 właścicielami Oporowa byli: Mikołaj Śmigielski i Stanisław z Wierzbna Rydzyński. Około 1793 roku nabył Lubonię z Oporowem, Oporówkiem i Grabowcem Wojciech Morawski od Korduli z Gorzeńskich Turniny stolnikowej Kaliskiej. Oporowo należało wówczas do powiatu kościańskiego woj. poznańskiego.

W 1884 roku właścicielką Oporowa była Róża Morawska.

Do drugiej wojny światowej Oporowo znajdowało się w rękach Morawskich. Wówczas na majątek składały się: Oporowo z folwarkiem Oporówko i Grabowiec oraz Leśnictwo Nadolnik o łącznej powierzchni 1198,46 ha w tym: 827,19 ha roli, 33,33 ha łąki, 43,96 ha pastwiska, 255,07 ha lasu i 38,91 ha nieużytków.

W parku znajduje się zabytkowy dwór z XVIII wieku, przebudowany w 1902 r. przez architekta Rogera Sławskiego.

Między innymi dobudowano wówczas boczne ryzality.

W pobliżu dworu znajduje się oficyna również uznana za zabytek.

W roku 1831 w Oporowie u Morawskich gościł Adam Mickiewicz. Najstarszymi drzewami w parku o założeniu krajobrazowym są okazałe wiązy i one dają początek parkowi. Wiązy rozrzucone są po całej powierzchni parku za wyjątkiem trawników po północnej i południowej stronie dworu. Tworzą one też aleję we wschodniej części parku, a w południowo-wschodniej części parku aleja jest na jego granicy.

Najbardziej istotne zmiany nastąpiły w ostatnim 30 leciu. Trawniki - północny i południowy zostały zasadzone /1966-69/ drzewami /wierzba, lipa, topola, jarzębina/, które zamknęły widoki. Wprowadzono różnego rodzaju chlewiki, które szpecą i zaśmiecają park.

2. Dawne plany

Żadnych planów parku nie udało się odnaleźć.

3. Źródła do dziejów parku

Materiałów źródłowych dotyczących wyłącznie parku nie znaleziono.

Literatura:

1. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych Krajów Słowiańskich - 1884 r. W-wa
2. Mała Encyklopedia Powszechna PWN - 1959 r.
3. Województwo Poznańskie - Przewodnik Fr.Jaśkowiak W-wa 1967
4. Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
5. Wydawnictwo Okręgowego Komitetu Ochrony Przyrody na Wielkopolskę i Pomorze. A.Wodziczko, F.Krawiec, J.Urbański Z-8 Poznań 1938

II. Charakterystyka stanu istniejącego

1. Układ przestrzenny

Park o założeniu krajobrazowym. W części wschodniej częściowo zatarta stara aleja wiązowa, zarośnięta krzewami, zwłaszcza bzu czarnym. Obok tej alei od zachodu ścieżka spacerowa, przy której rzędem posadzono klony.

W kierunku południowym od dworu rozciąga się obszerny trawnik, na którym około 10 lat wstecz posadzono młode jarzębiny, lipy, klony, jesiony.

Również w kierunku północnym trawnik, który otwierał widok na staw, został obsadzony młodą lipą i wierzbą.

Obsadzanie trawników było konsekwencją wykonywania planów zadrzewieniowych. Tak się stało w wielu parkach Wielkopolski.

Główna droga, brukowana, prowadzi od zachodniej bramy /naprzeciw kościoła/ przed dwór i dalej do bramy prowadzącej do zabudowań gospodarczych.

We dworze, obecnie remontowanym, mieszczą się biura i mieszkania prywatne.

Od strony zachodniej park jest ogrodzony murem, od wschodu przylegają do niego budynki gospodarcze, od południa zniszczona siatka. W części północnej parku znajduje się zanieczyszczony staw.

2. Skrócona inwentaryzacja roślinna

W parku występują:

drzewa:

Ulmus glabra	- wiąz górski /brzost/
U.laevis	- wiąz szypułkowy
Quercus robur	- dąb szypułkowy
Fraxinus excelsior	- jesion wyniosły
Populus sp.	- topola
Sorbusus avena paria	- jarzab pospolity
Tilia cordata	- lipa drobnolistna

Salix alba vitellina pendula	- wierzba płacząca
Robinia pseudoacacia	- Robinia biała
Aesculus hippocastanum	- kasztanowiec biały
Acer plantanoides	- klon pospolity
Picea excelsa	- świerk pospolity
Carpinus betulus	- grab pospolity

krzewy:

Symphoricarpos albus	- śnieguliczka biała
Sambucus nigra	- bez czarny
Cornus sp.	- dereń /dwa okazale silnie rozgałęzione/
Syringa chinensis	- lilak chiński
Rhododendron catawbiense	- różanecznik fioletowy

Bez czarny i śnieguliczka występują na obrzeżach parku, zwłaszcza w kwaterze A.

Najstarszymi drzewami są wiązy. Wiek ich wynosi około 180 lat i one są elementem dominującym i charakterystycznym w parku. Właściwie wszystkie posiadają już cechy zabytkowe. Najgrubsze zostały zaznaczone na mapie: nr 1 o obwodzie pierśnicy 450 cm, nr 2 o obwodzie pierśnicy 430 cm.

Poza tymi okazami zaznaczono na mapie dwa krzewy derenia i jeden jesion wyniosłego odmiana zwisająca /Fraxinus excelsior ev. pendula/.

W parku w Oporowie nie zarejestrowano drzew jako pomniki przyrody.

Kwatera A

Pierśnica Gatunek	Wiąz Wz	Kasztanowiec Kszt	Lipa Lp	Jesion Js	Dąb Db	Klon Kl	Akacja Ak	Wierzba Wb	Świerk Św	Ja- rzę- bina Jrzb
10			1			1				5
12						1				
14							1			
16		1	1			2	3		1	
18							1			
20			1			2	2	1	1	
22			4			2	3	1		
24			1			2	4			
26							2			
28			1				3	1	1	
30			1				1			
32										
34			1				2			
36		1	1	1		1				
38	1		1			1				
40			1			1				
42				1		1	1			
44	1			1		1				
46		3		1						
48		1				1				
50						2		1		
52	2	2								
54	1			1		2				
56	1	1	1	2						
58	1	1				2			1	
60		2	3		1		1			
62										
64		1				1				
66	1	2	1							
68			1	1						
70										
72			1			3				
80						1				
82			1							
90			3							
100			2							
110			2							
120	1		2			1				
	9	15	31	8	1	28	24	4	4	5

Kwatera B

Pierśnica Gatunek	Wiąz Wz	Kasztano- wiec Kszt	Lipa Lp
46		1	
52		1	
60		2	
66		1	
80	1		1
86	1		
100	1		
	3	5	1

Kwatera C

Pierśnica Gatunek	Wiąz Wz	Kasztano- wiec Kszt	Jesion Js	Dąb Db	Klon Kl	Akacja Ak
8						
10						
12					1	
14						
16						1
18					1	1
20					1	2
22			1			1
24					1	4
26					1	1
28						
30						1
32						1
34						
36						1
38						
40						
42						
44		4				
46		2				
48					1	
50	1					1
52		1				
54	1			1		
56						
58						
60	3					
62	2					
64						

/c.d.Kwatery C/

Pierśnica Gatunek	Wiąz Wz	Kasztanowiec Kaszt	Jesion Js	Dąb Db	Klon Kl	Akacja Ak
66	2					
78	2					
80	2					
86				1		
96	1					
100				1		
	14	7	1	3	6	14

Kwatera D

Pierśn. Gatunek	Wiąz Wz	Kasztanowiec Kaszt.	Lipa Lp	Jesion Js	Dąb Db	Klon Kl	Akacja Ak	Wierzba Wb	Świerk Św	Grab Gb	Topola Tp
8	1										
10				1		1					
12			1			2					
14	3	1	1			3	1		1		
16	2		1	1			1		1	1	
18	1		1						2		
20	1		1	1		1			1		4
22	3						1		3	1	2
24	1			1		2			1		2
26		1							1	1	3
28	1										
30						3		1			
32	1									5	
34	1	1							1	1	1
36		1				1					
38		1									1
40						2					
42		1									
44	1	1	1			2					
46	3										
48	2					1					
50	1	2		1							
52	3	1				1					
54	2				1						
56	3										
58	5										
60	5	1		1							
62	2	1				1					
64	5			1							
66	4										
68	8					1					
70	1				1	1					

/c.d.Kwatery D/

Pierśn. Gatunek	Wiąz Wz	Kasztanowiec Kaszt.	Lipa Lp	Jesion Js	Dąb Db	Klon Kl	Akacja Ak	Wierzba Wb	Świerk Św	Grab Gb	Topola Tp
72	3	1									
74											
76	2					1					
78											
80	2										
82	1										
86	4										
90	5										
96	1										
98	1										
100	4										
104	1										
120	3										
130	1										
148	1										
150	1										
90	13	6	7	2	23	3	1	11	9	14	

Kwatera E

Pierśnica Gatunek	Lipa Lp	Wiąz Wz	Kasztanowiec Kaszt	Jesion Js
10			1	
16		1		
20	2	1		
22	2			
24	1			
36		1		
38		1		
48		1		
52				
62			1	1
5	5	2	1	

Zestawienie ogólne
=====

Kwatera	Wz	Kszt.	Lp	Js	Db	Kl	Ak	Wb	Św	Jrzb	Gb	Tp	Razem
A	9	15	31	8	1	28	24	4	4	5			129
B	3	5	1										9
C	14	7		1	3	6	14						45
D	90	13	6	7	2	23	3	1	11		9	14	179
E	5	2	5	1									13
Razem	121	42	43	17	6	57	41	5	15	5	9	14	375

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Nie posiadając dawnych dokumentów nie można porównać stanu obecnego z pierwotnymi założeniami. Nie mniej jednak, na podstawie aktualnego stanu można odtworzyć założenie parku.

Pierwotnie na północ od dworu rozciągał się trawnik z widokiem na staw, podobnie na południe od dworu rozległy trawnik otwierał daleki widok w głąb parku.

W części wschodniej częściowo na granicy parku, przebiegała z południa na północ, po wschodniej stronie dworu, aleja wiązowa.

W latach 1962-64 na obu trawnikach zostały posadzone rzędami: topola, lipa, wierzba, klon, jarzębina. Aleja Wiazowa zarosła krzewami bzu czarnego. W parku znajdują się chlewiki i gruz.

Park znajduje się w swych pierwotnych granicach.

4. Rola obiektu w krajobrazie

Park stanowi zieloną oazę wśród zabudowań wsi i gospodarstwa Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej.

III. Wnioski dotyczące:

1. Granicy ochrony konserwatorskiej w zakresie:

- a. ochrony układu parku
- b. ochrony ekologicznej
zaznaczono na mapie granice kolorem czerwonym
- c. ochrony kompozycji widokowe
na mapie zaznaczono kolorem czerwonym + zielonym.

2. Ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania

Park w minimalnym stopniu służy jako miejsce wypoczynkowe, w dużym stopniu spełnia funkcję komunikacyjną. Rozszerzyć rolę wypoczynkową, pozostawić funkcję komunikacyjną pod warunkiem skorygowania ścieżek.

Fot. 1

Fot. 2

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 5

Fot. 6

Fot. 7

Fot. 8

Fot. 9

Fot. 10

